

Cu condeiiul și lupa prin Balcanii de azi

De **George Kun**

Ultima parte

35) Pe drumul de întoarcere, în avionul care mă ducea la Toronto, m-am dat unei visări de zi despre excursia mea în Balcani. Eram copleșit de bogăția, profunzimea și intensitatea amintirilor mele și în loc să citesc ceva sau să vizionez un film în timpul zborului, am închis ochii și am înregistrat imaginile care mi se derulau în minte. Ele veneau în valuri și într-o anumită ordine; mi-am dorit să fi fost proiectate pe un ecran pentru ca oamenii să le vadă și să le savureze și ei.

Una dintre aceste explozii de imagini se referea la oameni. Oameni simpli, modești, cinstiți și demni, de cele mai multe ori săraci. Întotdeauna am cumpărat câte ceva de la ei, deoarece mă bucura schimbarea pozitivă din expresia lor.

Această femeie din Rijeka, un oraș mare și frumos din Croația, aștepta autobuzul. Mai devreme, în piață, am auzit-o spunând unui vânzător de cartofi că va mânca acei cartofi la amiază, câteva zile la rând, și cam atât.

Mi-au apărut imagini retrospective și cu alte personaje, în cadre neașteptate, cum ar fi această călugăriță singuratică, sorbind o cafea într-o cafenea complet pustie. Poate că nu dorise să se așeze afară. Dacă însă ai un aparat cu teleobiectiv bun și un fotograf îndrăzneț și insistent, vei fotografia tot ce-ți place, fără să-ți expui indiscreția.

În contrast cu ea, această tânără femeie, frumoasă, cu capul ras, prefera să stea afară. Ea fuma și părea scufundată în gânduri, dar când a văzut că am tras-o în poză, m-a întrebat ce găsisem demn de fotografiat.

– Nu am văzut niciodată un semn "Urinatul câinilor e interzis" și mă întrebam dacă un câine ar ști să-l citească și dacă ar înțelege semnul.

Ea a întors leneșă capul și văzând semnul, a spus cu un zâmbet larg:

– Știi, eu locuiesc aici și nu am observat niciodată acest semn. Foarte ciudat!

– Poate nu l-ai văzut pentru că e acoperit de bicicletă?

Ea mi-a adresat altă privire prietenoasă dar vagă și a inhalat cu sete din țigara care după miros am înțeles că nu conținea tutun...

Am revăzut și imaginea "Doamnei în alb". Pe acea stradă pitorească, pietruită, toată lumea din cafenea îi întorcea spatele. Pentru mine aceasta a fost o metaforă a indiferenței oamenilor. Bătrâna doamnă mergea foarte încet și cu o durere vizibil chinuitoare, totuși postura dreaptă a corpului ei și hainele în întregime albe îi confereau multă demnitate. Era unul din acele momente în care înțelegem fragilitatea sănătății umane și sperăm că ravagiile timpului vor fi întârziate cu generozitate pentru noi. Fotografiind-o mă simțeam parcă jenat la gândul că femeia s-ar putea întoarce și m-ar putea vedea. M-am apropiat de ea cu blândețe și am întrebat dacă îmi permite să-i duc

geanta. S-a uitat la mine cu ochi triști și a spus – Nu, mulțumesc, doar dacă ai putea să o faci în fiecare zi.

O scenă destul de comună în Balcani este să vezi oameni șezând în fața casei, relaxându-se și savurând *rakija* (ca răchia românească), *kobasica* (cârnați condimentați), *kruh* (pâine) și *luk* sau *kapula* (ceapă).

Oamenii din Balcani sunt foarte ospitalieri. Dacă te oprești, îi privești și le vorbești, vei fi cu siguranță invitat la masa lor. După caz mesele pot fi simple, ca cea din fotografie, sau chiar foarte bogate.

Într-una din plimbările mele am văzut o scenă numai bună pentru o poză, dar omul m-a observat și a trebuit să-i cer permisiunea

să-l fotografiez. Eram foarte curios cum va reacționa, deoarece în alte părți ale lumii, cum ar fi Mexic, Cuba, Republica Dominicană sau Africa de Nord, mi s-a cerut să plătesc pentru asemenea favoruri.

Omul din Balcani nu avea intenția de a-mi cere bani, probabil că nici nu i-a trecut prin minte să facă așa ceva. În schimb a insistat să închin cu el un pahar de rachiu, ceea ce am făcut cu plăcere.

36) Oricât de vii ar fi amintirile vizuale, cele sonore nu sunt cu nimic mai prejos. Muzica în Balcani este omniprezentă și contribuie mult la legătura emoțională dintre oameni. Diversitatea muzicii din Balcani este de-a dreptul impresionantă. Este ceva obișnuit ca oameni simpli, chiar lipsiți de educație muzicală, să facă parte dintr-o formație "Klapa", un grup coral care cântă minunatele melodii tradiționale dalmate.

<https://www.youtube.com/watch?v=sciwtWcfdH4>

<https://www.youtube.com/watch?v=Lnb7G-revKc>

<https://www.youtube.com/watch?v=6vfnnHcMUxo>

Klapas cântă oriunde, de pe stradă și până în săli de concerte consacrate. Muzica clasică este la fel de populară și croații merg cu plăcere la concerte. Pop, rock și jazz sunt și ele extrem de populare și poți găsi formații de renume mondial în oricare dintre aceste genuri muzicale.

În poza de mai jos, un concert în aer liber în Split.

37) În timpul zborului meu de întoarcere în Canada, la un moment dat am adormit și am visat despre cel mai spectacular, dar și cel mai groaznic moment al excursiei mele. Acesta a fost condusul pe timp de noapte, prin munții dramatici din Montenegro, coborând spre golful Kotor.

Split, Croația, unde a început turul meu.

Balcanii rămân unici din multe puncte de vedere. Istoric, oamenii de aici sunt supraviețuitorii căliți ale unor timpuri grele, demonstrând și resurse extreme în învingerea adversității. Majoritatea oamenilor pe care i-am întâlnit sunt foarte mândri de identitatea lor, sunt adevărați patrioți. Croații sunt și foarte talentați în sporturi, sunt disproporționat reprezentați față de populația lor destul de mică. Ei sunt susținători devotați și entuziaști ai eroilor lor sportivi.

Recunoștință

În multe dintre excursiile mele de documentare prin Balcani am fost însoțit de un prieten bun, Ivan K., un fost căpitan din marina comercială croată, acum pensionat și o "enciclopedie ambulantă" a fostei Yugoslavii. El s-a oferit să-mi fie o "enciclopedie la volan" în vechiul său Volvo. El mi-a deschis ochii și m-a condus în locuri necunoscute sau nevizitate de turiștii obișnuiți. Vastele sale cunoștințe de istorie, geografie și politică mi-au îmbogățit mult experiența și plăcerea acestor călătorii.

Cu adânci mulțumiri, domnule "Căpitan".